

Tỉnh ủy Đồng Nai lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở - thực trạng và giải pháp

ThS. BUI THỊ BÍCH THUY

Ban Dân vận Tỉnh ủy Đồng Nai; Email: buithibichthuy.dongnai@gmail.com

Tóm tắt: Những năm qua, sau khi quy chế dân chủ ở cơ sở được ban hành, các cấp ủy, tổ chức đảng trực thuộc Đảng bộ tỉnh Đồng Nai đã tổ chức quán triệt, triển khai thực hiện một cách nghiêm túc, bài bản, sáng tạo. Quyền làm chủ của nhân dân ở các địa phương trong tỉnh được phát huy mạnh mẽ. Tuy nhiên, vẫn còn một số hạn chế, bất cập cần sớm được khắc phục. Trên cơ sở phân tích thực trạng, bài viết đề xuất những giải pháp tăng cường sự lãnh đạo của Tỉnh ủy Đồng Nai trong thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở thời gian tới.

Từ khóa: quy chế dân chủ ở cơ sở; dân chủ; Tỉnh ủy Đồng Nai; Đồng Nai.

1. Vai trò của quy chế dân chủ ở cơ sở

Việc ban hành quy chế dân chủ ở cơ sở là một chủ trương hết sức đúng đắn, hợp lòng dân của Đảng và Nhà nước ta; đáp ứng kịp thời tâm tư, nguyện vọng, những vấn đề bức xúc của người dân, được nhân dân hưởng ứng rất nhiệt tình và tích cực thực hiện thông qua việc thảo luận, tham gia ý kiến, quyết định và kiểm tra, giám sát các vấn đề ở cơ sở theo quy định của Hiến pháp và pháp luật⁽¹⁾. Đảng ta khẳng định: “Thực hành và phát huy rộng rãi dân chủ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ và vai trò chủ thể của nhân dân; phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc; củng cố, nâng cao niềm tin của nhân dân; tăng cường tạo đồng thuận xã hội; tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức hoạt động của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội”⁽²⁾. Trong những năm qua, Tỉnh ủy Đồng Nai đã luôn quan tâm lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh. Nhờ đó, dân chủ trong xã hội được mở rộng; tác động tích cực đến các mặt của đời sống, thúc đẩy việc thực hiện các nhiệm vụ chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, giữ vững an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, góp phần nâng cao chất lượng đời sống vật chất và tinh thần của người dân.

2. Thực trạng công tác lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh của Tỉnh ủy Đồng Nai

2.1. Về nội dung lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở

Trước hết, Tỉnh ủy đã quán triệt các quan điểm, chủ trương của Đảng; ban hành nghị quyết, quyết định về thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Quán triệt Kết luận số 120-KL/TW ngày 7/1/2016 của Bộ Chính trị, Tỉnh ủy Đồng Nai đã ban hành Thông tri số 04-TT/TU ngày 12/4/2016 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy về tiếp tục đẩy mạnh, nâng cao chất lượng, hiệu quả việc xây dựng và thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở để lãnh đạo, chỉ đạo, triển khai thực hiện trên địa bàn tỉnh; Chỉ thị số 07-CT/TU của Ban Thường vụ Tỉnh ủy Đồng Nai ngày 12/5/2021 về đẩy mạnh, nâng cao chất lượng, hiệu quả việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, giai đoạn 2021-2025; Quy định số 11-QĐ/TU ngày 3/6/2022 của Ban Thường vụ Tỉnh ủy Đồng Nai quy định về trách nhiệm của cấp ủy đảng, chính quyền các cơ quan hành chính Nhà nước và đơn vị sự nghiệp công lập trên địa bàn tỉnh trong việc lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, v.v..

Hai là, Tỉnh ủy Đồng Nai đã lãnh đạo, chỉ đạo các cấp ủy đảng, người đứng đầu địa phương, đơn vị trên địa bàn tỉnh quan tâm chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở gắn với thực hiện nhiệm vụ chính trị, xây dựng Đảng, chính quyền; chỉ đạo thành lập và kiện toàn Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, phân công lãnh đạo cơ quan, địa phương, đơn vị phụ trách theo dõi việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Đồng thời, Tỉnh ủy cũng chú trọng lãnh đạo, chỉ đạo các đảng bộ trực thuộc thường xuyên rà soát, bổ sung, sửa đổi các

quy định, quy chế liên quan đến thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở tại địa phương, đơn vị.

Quán triệt phương châm “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”. Các xã, phường, thị trấn trong tỉnh đã thực hiện tốt việc công khai đề người dân nắm được các nội dung quy định tại Điều 5, Pháp lệnh số 34/2007/PL-UBTVQH11; qua đó, tạo điều kiện phát huy quyền làm chủ của Nhân dân trong bàn bạc, đóng góp ý kiến hoặc bàn và quyết định trực tiếp về các vấn đề như: Mức đóng góp xây dựng nhà văn hóa ấp, khu phố, các chương trình xã hội hóa giao thông nông thôn, xét chọn các đối tượng được hưởng chính sách xã hội; góp ý dự thảo phân vạch, điều chỉnh địa giới hành chính, chia tách, giải thể, thành lập ấp (khu phố), xã, phường, thị trấn... Nhiều chương trình, dự án kinh tế - xã hội của địa phương được tổ chức lấy ý kiến đóng góp của nhân dân. Người dân được tạo điều kiện thực hiện quyền giám sát, kiểm tra việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Qua đó, đã huy động được nhiều nguồn lực trong nhân dân tham gia đóng góp cùng với nguồn ngân sách nhà nước để xây dựng kết cấu hạ tầng cơ sở, thực hiện các chính sách an sinh xã hội.

Ba là, Tỉnh ủy đã quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo các cơ quan nhà nước thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở theo chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan này. Thực hiện Nghị định số 04/2015-NĐ/CP, các cơ quan hành chính, đơn vị sự nghiệp công lập trong tỉnh đã thực hiện nghiêm túc việc niêm yết công khai thủ tục hành chính, các khoản phí, lệ phí theo quy định; tổ chức hòm thư góp ý, xây dựng Quy chế tiếp dân, tổ chức đối thoại với người dân và doanh nghiệp liên quan đến lĩnh vực quản lý. Cơ chế một cửa hiện đại được thực hiện tại 100% cơ quan hành chính nhà nước, các cơ quan, đơn vị tăng cường thực hiện cơ chế một cửa liên thông hiện đại, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin vào cải cách hành chính. Nhiều thủ tục hành chính được đơn giản hóa và rút ngắn thời gian giải quyết, nhất là trong lĩnh vực đất đai, lĩnh vực sản xuất kinh doanh tại các khu công nghiệp. Tiến độ giải quyết thủ tục hành chính, tỷ lệ hồ sơ giải quyết đúng hạn hay trễ hạn của 100% sở, ngành, Ủy ban nhân dân cấp huyện, xã đều được công khai trên Cổng thông tin điện tử, trang thông tin cải cách

hành chính và Cổng tra cứu dịch vụ công của tỉnh, tạo thuận lợi cho nhân dân tra cứu tình trạng giải quyết hồ sơ, góp phần tăng cường tính công khai, minh bạch trong hoạt động của các cơ quan nhà nước.

Bốn là, Ban Thường vụ Tỉnh ủy thường xuyên chỉ đạo rà soát, củng cố, kiện toàn Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở các cấp. Trong giai đoạn 2016-2022, Ban Thường vụ Tỉnh ủy đã có 06 lần ra quyết định củng cố, kiện toàn Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở tỉnh, trong đó giai đoạn 2016-2020 kiện toàn 4 lần, giai đoạn 2021-2022 kiện toàn 2 lần. Qua đó, cơ cấu thành viên Ban Chỉ đạo luôn bảo đảm theo quy định.

2.2. Về phương thức lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở

Tỉnh ủy đã lãnh đạo bằng việc ban hành nghị quyết, quyết định, chương trình công tác về thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Từ năm 2016 đến 2022, Ban Thường vụ Tỉnh ủy Đồng Nai đã ban hành 22 văn bản, Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở tỉnh ban hành 143 văn bản liên quan để lãnh đạo, chỉ đạo việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, cụ thể hóa trách nhiệm của các cấp ủy đảng trong lãnh đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, phát huy quyền làm chủ của nhân dân⁽³⁾.

Tỉnh ủy cũng luôn quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo việc tuyên truyền, phổ biến, thuyết phục, vận động các tổ chức, cán bộ, đảng viên, viên chức và nhân dân, tạo nhận thức, sự đồng thuận về ý chí, thống nhất về hành động thực hiện các nghị quyết, quyết định, chủ trương của tỉnh ủy, ban thường vụ tỉnh ủy về thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Thông qua nhiều hình thức triển khai đa dạng như: Các kỳ họp, sinh hoạt chi bộ, các lớp bồi dưỡng, tập huấn, công tác dân vận... đã góp phần nâng cao nhận thức, trách nhiệm của cả hệ thống chính trị và Nhân dân về thực hiện Quy chế Dân chủ ở cơ sở; nhất là nâng cao vai trò, trách nhiệm của người đứng đầu cấp ủy đảng, chính quyền cơ quan, đơn vị trong chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, phát huy quyền làm chủ của nhân dân tham gia đóng góp xây dựng Đảng, chính quyền, góp phần hoàn thành các nhiệm vụ chính trị của địa phương. Tỉnh ủy cũng chỉ đạo duy trì việc mở các lớp tập huấn, bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng thực hiện quy

chế dân chủ ở cơ sở. Trong giai đoạn 2016-2022, Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ cơ sở tỉnh đã tổ chức riêng 3 lớp bồi dưỡng, tập huấn kiến thức, nghiệp vụ thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở; đồng thời, hằng năm duy trì phối hợp với các cơ quan liên quan tổ chức bồi dưỡng, tập huấn lồng ghép nội dung về quy chế dân chủ ở cơ sở cho trên 1.870 lượt người tham dự⁽⁴⁾.

Bên cạnh việc lãnh đạo bằng công tác tổ chức cán bộ, sắp xếp, kiện toàn bộ máy thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh, Tỉnh ủy Đồng Nai cũng chú trọng lãnh đạo thông qua sự gương mẫu của đội ngũ cán bộ, đảng viên của đảng bộ tỉnh. Từ năm 2021, Tỉnh ủy đã chỉ đạo đưa kết quả đánh giá, xếp loại việc thực hiện quy chế dân chủ vào là một tiêu chí đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ chính trị của các cấp ủy đảng trên địa bàn tỉnh. Trong năm 2021, qua đánh giá, xếp loại, toàn tỉnh có 1.634/1.811 cơ sở được đánh giá thực hiện tốt quy chế dân chủ ở cơ sở (chiếm 90,23%)⁽⁵⁾.

Tỉnh ủy lãnh đạo thông qua việc phát huy vai trò của chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể nhân dân các cấp phối hợp với chính quyền thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Giai đoạn 2016-2020, Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị - xã hội cấp tỉnh và huyện đã tổ chức 754 cuộc giám sát; 213 hội nghị phản biện xã hội về; năm 2021, tổ chức 469 cuộc giám sát, 54 hội nghị phản biện xã hội về các dự thảo nghị quyết của hội đồng nhân dân, kết hoạch phát triển kinh tế - xã hội của địa phương⁽⁶⁾...

Tỉnh ủy lãnh đạo thực hiện tốt công tác kiểm tra, giám sát việc lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Trong giai đoạn 2016-2020, tỉnh đã tổ chức kiểm tra, giám sát tại 76 địa phương, đơn vị, doanh nghiệp; trong năm 2021, tỉnh tổ chức kiểm tra, giám sát việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở tại 8 địa phương, đơn vị, trường học⁽⁷⁾. Ngoài ra, Ban Chỉ đạo tỉnh thường xuyên phân công các thành viên Ban chỉ đạo tổ chức kiểm tra, giám sát việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở gắn với kiểm tra, giám sát các nội dung theo lĩnh vực phụ trách. Trong 5 năm qua, Ban Thanh tra nhân dân đã giám sát trên 2.190 cuộc, qua đó đã phát hiện một số sai phạm và kịp thời đề nghị các cơ quan có thẩm quyền xử lý, đưa ra các

biện pháp khắc phục những hạn chế trong thực hiện nhiệm vụ. Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng đã tổ chức giám sát 4.418 dự án triển khai trên địa bàn, kịp thời đề nghị các cơ quan có thẩm quyền xử lý, khắc phục một số sai phạm được phát hiện⁽⁸⁾.

Tuy nhiên, vẫn còn một bộ phận cán bộ, đảng viên, người đứng đầu cơ quan, đơn vị chưa nhận thức đầy đủ vai trò, tầm quan trọng của quy chế dân chủ ở cơ sở; thiếu trách nhiệm trong triển khai cơ chế dân chủ ở cơ sở. Công tác tuyên truyền, phổ biến các nội dung về thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở có lúc, có nơi hiệu quả cao, chưa đồng đều ở các khu vực, loại hình. Việc triển khai thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở tại nơi làm việc chưa đều ở các loại hình doanh nghiệp, đặc biệt là ở loại hình doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài kết quả còn thấp.

Việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở có nơi còn mang tính hình thức, ý kiến của nhân dân chưa được quan tâm, lắng nghe và giải quyết dứt điểm, tình trạng vi phạm quyền làm chủ của nhân dân có nơi vẫn xảy ra. Việc tổ chức cho nhân dân tham gia giám sát cán bộ, đóng góp ý kiến xây dựng Đảng, chính quyền thực hiện chưa đều khắp, có nơi chưa bảo đảm chất lượng, hiệu quả.

Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở ở một số địa phương chưa đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ được giao; một số thành viên của Ban Chỉ đạo chưa phát huy hết vai trò, trách nhiệm trong tham gia hoạt động theo dõi, hướng dẫn và đôn đốc việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn, lĩnh vực được phân công.

Công tác phối hợp giữa chính quyền với Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị - xã hội trong quá trình triển khai các dự án và giải quyết những vụ việc phát sinh, bức xúc, nổi cộm trên địa bàn một số nơi thiếu đồng bộ, chặt chẽ, nhất là trong công tác bồi thường, giải phóng mặt bằng và hỗ trợ tái định cư.

3. Những giải pháp tăng cường sự lãnh đạo của Tỉnh ủy Đồng Nai trong thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở thời gian tới

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của các cấp ủy, tổ chức đảng, trước hết là của Tỉnh ủy và Ban Thường vụ Tỉnh ủy ở Đồng Nai về vai trò lãnh đạo trong thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở.

Tiếp tục đẩy mạnh công tác tuyên truyền, quán triệt đối với các cấp ủy, tổ chức đảng về vị trí, vai trò và trách nhiệm đối với việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Chú trọng đa dạng hóa phương pháp, hình thức tuyên truyền theo hướng tăng cường đối thoại, trao đổi, tương tác phù hợp với đặc điểm của từng đối tượng. Hiện đại hóa và sử dụng các phương tiện tuyên truyền hiện đại, nhiều chức năng, dịch vụ, tiện ích nhằm góp phần hữu ích, thiết thực trong việc tương tác, chia sẻ.

Hai là, nâng cao chất lượng hoạt động của Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở các cấp.

Quan tâm nâng cao trình độ lý luận và chuyên môn, nghiệp vụ của cán bộ Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở các cấp trên địa bàn tỉnh. Thường xuyên đề cao vai trò, trách nhiệm của các thành viên trong Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, phân công theo dõi và trực tiếp giúp đỡ cơ sở, phát hiện và nhân rộng các điển hình tiên tiến, thí điểm việc xây dựng và thực hiện quy chế; kịp thời thay thế, bổ sung, kiện toàn Ban Chỉ đạo. Đổi mới công tác chỉ đạo theo hướng sát dân, gần dân, công khai, minh bạch và hướng mọi hoạt động về cơ sở nhằm kịp thời phát hiện những khó khăn, vướng mắc trong quá trình thực hiện để xem xét, giải quyết.

Ba là, Người đứng đầu cấp ủy, thủ trưởng cơ quan, đơn vị cần đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, nhất là học tập, rèn luyện phong cách lãnh đạo, quản lý, chú trọng nêu gương về phẩm chất, lối sống, đạo đức cách mạng.

Thực hiện nghiêm Luật Tiếp công dân; quan tâm giải quyết tốt các đơn thư khiếu nại, tố cáo của công dân, tăng cường tiếp xúc, đối thoại trực tiếp giữa người đứng đầu cấp ủy, chính quyền với người dân, doanh nghiệp. Chú trọng việc kiểm tra, đôn đốc, nhắc nhở cán bộ, công chức thực hiện tốt nguyên tắc tập trung dân chủ; tổ chức hội nghị cán bộ, công chức đúng theo quy định; công khai, minh bạch các hoạt động của cơ quan, đơn vị và doanh nghiệp; xử lý nghiêm cán bộ, công chức, viên chức vi phạm về tư tưởng, đạo đức lối sống, quan liêu, tham nhũng, lãng phí và tiêu cực trong thi hành nhiệm vụ, công vụ.

Bốn là, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát

việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh.

Tỉnh ủy cần chú trọng đổi mới nội dung và phương thức kiểm tra, giám sát việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở. Hằng năm, quan tâm xây dựng chương trình kiểm tra, giám sát để chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở, thành lập các đoàn kiểm tra hoặc lồng ghép với chương trình kiểm tra toàn diện, kiểm tra chuyên đề của Ban Thường vụ Tỉnh ủy. Phát huy vai trò kiểm tra, giám sát và phản biện xã hội của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội trên địa bàn tỉnh về thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở.

Năm là, tăng cường tổng kết thực tiễn, trao đổi kinh nghiệm trong việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh nhằm rút ra những bài học kinh nghiệm, nhân rộng những bài học hay, những tấm gương điển hình.

Thông qua tổng kết thực tiễn giúp phát hiện những vấn đề còn vướng mắc, những khó khăn còn tồn tại để tập trung tìm cách giải quyết phù hợp, giúp nâng cao hiệu quả việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở trên địa bàn tỉnh. Người đứng đầu cấp ủy, thủ trưởng cơ quan, đơn vị dành thời gian đi cơ sở để quan sát, điều tra, tổng kết các mô hình; nghiên cứu các nhân tố mới, gương điển hình tiên tiến, những cách làm sáng tạo, hiệu quả của các địa phương gồm cả gương cá nhân và tập thể để đánh giá, phân tích nhằm phổ biến, nhân rộng, bổ sung cho tri thức lý luận./.

(1) Quốc hội Việt Nam (2022): Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở, Luật số 10/2022/QH15, ngày 10/11/2022.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021): *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, T.I, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

(3), (4), (6), (7), (8) Tỉnh ủy Đồng Nai (2022); Báo cáo chuyên đề số 189-BC/TU “Vấn đề quyền làm chủ của nhân dân, “nhân dân làm chủ” trong cơ chế “Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, nhân dân làm chủ” và phương châm “Dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng” - Thực tiễn và những vấn đề đặt ra”, Đồng Nai, ngày 21/3/2022, tr.3, 3, 11, 11, 10.

(5) Ban Chỉ đạo thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở (2022): Báo cáo số 31-BC/BCĐ về tổng hợp kết quả đánh giá, xếp loại việc thực hiện quy chế dân chủ ở cơ sở các huyện, thành phố, đảng ủy trực thuộc tỉnh và kết quả xếp loại việc thực hiện Quy chế Dân chủ ở các loại hình năm 2021, Đồng Nai, ngày 7/2/2022.